

‘Nog een korte tijd...’

Voorganger: Ds. Jurjen Zeilstra

Lezingen:

1^e schriftlezing: 2 Korintiërs 4,16 - 5,10

2^e schriftlezing: Johannes 16, 16-23a

Inleiding

De afgelopen nacht kon ik niet slapen. Op de radio hoorde ik het ‘Dawn Chorus’, het ochtendgloren concert. Het begon in Japan en telkens weer in een andere tijdzone breekt het moment aan dat de vogels uitbarsten in een geweldig koor. Dat begint met een paar kleine piepjes en dan barst het los, waarna de zon kan opkomen. En zo gaat dat maar door over de hele wereld.

Hoe beleeft u teksten in de bijbel met een verwijzende kracht als het gaat om de wederkomst? In Johannes 16, 16-23a lijkt Jezus zelf te geloven dat het niet lang meer zal duren dat er een nieuwe tijd met nieuwe wetten. Maar wij weten dat tot op de dag van vandaag de wereld niet wezenlijk veranderd is. Of is dat schijn en verandert er iets overall waar er van Gods Koninkrijk een glimp zichtbaar wordt?

Thema: ‘Nog een korte tijd ...’

Gedicht: Kom haastig! [Een gedicht van Okke Jager over de komst van het Koninkrijk van God en onze belemmeringen; een beetje gedateerd, maar daarom niet minder duidelijk]

‘Kom haastig, Jezus!’ bidt de predikant.
‘Ja, Amen,’ zegt een boer, ‘wil spoedig komen!’

Maar na de oogst, want van m’n nieuw stuk land
heb ik nog nooit de opbrengst
waargenomen.’

‘Ja, Amen,’ zegt Mevrouw, ‘maar mag ik voor
De bontjas die ik gisteren zag hangen
Eerst sparen en hem aandoen, als het Koor
Een avond geeft in ‘Christ’lijke
Belangen?’

‘Ja, Amen,’ zegt het kind, ‘maar nu nog niet,
Ik moet nog met vakantie naar de bossen.
Maar ik zal zwaaien, zodat U het ziet,
Als U ons onder schooltijd komt verlossen.’

‘Kom haastig, Jezus!’ bidt de predikant.
‘Maar mag ik eerst die nieuwe lezing lezen,

Die ik gemaakt heb voor het Jeugdverband
Over ‘Gij zult het wel verstaan na dezen?’

De bedden komen in de hemel aan.
De cherubijnen zwijgen, die ze brachten.
En Jezus vraagt: ‘Kan Ik vandaag al gaan?’
Zijn Vader zucht: Ge moet nog even
wachten.’

Okke Jager: ‘Worden als een kind’ (1954)

Gemeente van Christus,
‘Nog een korte tijd ...’ het klinkt zo eenvoudig. Maar dat is het niet. In eerste instantie heeft u waarschijnlijk gedacht aan de leerlingen aan de tafel van Jezus en aan wat er stond te gebeuren: de gevangenneming, de veroordeling, de kruisiging. Inderdaad, nog een korte tijd, dan zien zij hem niet meer, en dan *nóg* een korte tijd en dan zullen zij hem weer zien. Hij zal aan hen verschijnen op de avond van de derde dag en zeggen ‘vrede zij u’. Is dat waar Jezus het over heeft?

Het Johannesevangelie staat bekend om zijn dubbele bodems. Het vierde evangelie thematiseert de woorden van Jezus in een perspectief dat meer dan historisch is. In het Johannesevangelie is iets nooit gewoon zo. Zeker, er is een verband met wat er ooit echt is gebeurd, daar in Jeruzalem en in Galilea. Maar op iedere bladzijde heeft de evangelist ook een heel ander blikveld in gedachten. Hij denkt aan zijn eigen mensen, de leden van de gemeente van Christus, zoals hij die kent, zoals ze hem voor ogen staan, zoals ze leven in zijn tijd, dat is zo ongeveer 100 na Christus. Hij kent hun verlangens en hun angsten, hun bezigheden en hun vooroordelen, hun ijver en hun zorgen. Hen wil hij bemoedigen. Hij voelt zich daartoe door deze Christus die spreekt geroepen. ‘Nog een korte tijd ...’

Het kant niet anders, zoals Christus ooit tot zijn leerlingen moet hebben gesproken, aan de vooravond van zijn lijden, zo wil de evangelist spreken tot de leden van de kerk, aan wat de vooravond van *hun* lijden zou kunnen zijn. Het zijn gevaarlijke tijden. En zij zijn allemaal kwetsbare mensen. Een vervolging kan zomaar opkomen. Iemand kan zomaar ziek worden of worden getroffen door een ongeval. Vandaag horen wij van christenen die worden verdreven uit het Midden Oosten, Irak, Syrië, de aanslagen op de Koptische kerken in Egypte liggen vers in het geheugen. Er kan

zomaar weer iets ernstigs gebeuren. Maar ten diepste is het nooit anders geweest. Keizers kwamen en gingen. Het leven was in die tijd, denk ik, over het algemeen gevaarlijker en grilliger dan nu. Mensen hadden toen gemiddeld zeker een veel kortere levensverwachting. Maar de onzekerheid waarmee mensen hun bestaan beleven verbindt zelfs ons, die in zo'n welvarende en relatief veilige tijd leven, met de mensen aan het einde van de eerste eeuw.

'Nog een korte tijd ...' Dat kan voor de vierde evangelist niet alleen slaan op de weg van Jezus van Nazareth, maar dat gaat ook over de periode tussen de Hemelvaart en de verwachte wederkomst. Dat laatste is voor de schrijver een zekerheid in het geloof, een dubbelzinnige ondubbelzinnigheid.¹ Dat de Heer zal verschijnen is een stellige verwachting die hij staft met de belofte van Jezus aan zijn leerlingen, vlak voor de kruisiging. Sterker nog, de verschijningen van de opgestane Heer aan de leerlingen, vlak na de kruisiging, die ziet hij als een voorspel op de grote wereldwijde verschijning van de triomferende Christus. Geschiedenis en eschatologie worden in het geloof op elkaar betrokken. Met andere woorden, de weg van Jezus heeft het gelovig denken over de finale van de geschiedenis zozeer beïnvloed dat de beleving van tijd daardoor helemaal veranderd is. Wij leven er niet zomaar wat op los. We ontvangen met ons leven, een opdracht en een belofte.

'Nog een korte tijd ...' Ons klinkt het raar in de oren. Dit is ruim 1900 jaar geleden opgeschreven. En op het moment dat het werd opgeschreven, zou het al z'n 70 jaar eerder door Jezus zijn gezegd. Niet voor niets wordt er door sommige historici gesproken van 'De vergissing van Jezus'.² Jezus zou werkelijk hebben gedacht dat het einde van de geschiedenis letterlijk aanstaande was en dat Gods Koninkrijk van vrede en recht op het punt stond definitief door te breken in de tijd. Wij weten beter, zeggen geleerden. Het was een wensdroom en dat zal het blijven. Ik denk dat het enerzijds goed is, ook als gelovigen eerlijk te erkennen dat, hoe Jezus van Nazareth hierover persoonlijk ook zal hebben gedacht, de feitelijke vestiging van Gods Koninkrijk op aarde niet heeft plaats gevonden. Iedereen die dacht dat dit zo was en daarvoor al dan niet met geweld pal is gaan staan, heeft zich vergist. Anderzijds kunnen we vaststellen dat heel die belofte van een Godsrijk van gerechtigheid en vrede als een reusachtige magneet boven de geschiedenis van mensen is blijven hangen. Zowel fanatisme en misverstanden, als oprecht verlangen tot waakzaamheid en het vermogen het goede te doen worden erdoor gevoed. Alleen die 'korte tijd', die kunnen wij niet letterlijk nemen, toch?

Het frappante is dat het probleem in de tekst zelf herkenbaar is. De leerlingen begrijpen Jezus niet. Hij

merkt dat wel. Om hen te doen beseffen wat hij bedoelt, wijst hij op het scherpe contrast dat zij zullen treuren om zijn dood, terwijl de wereld zich verheugt, maar dat zij hun blijdschap zullen herwinnen wanneer zij Jezus opnieuw zullen zien, maar dan met een vreugde die niemand hun ooit af kan nemen. In dit besef verstommen alle vragen. De vergelijking wordt gemaakt met een vrouw, die met pijn een kind ter wereld brengt, maar die haar moeite helemaal vergeet zodra het kind geboren is. Dat is een beeld dat de profeet Jesaja gebruikte voor het ontstaan van de messiaanse gemeenschap in Israël.³ Dan gaat het in wezen over een revival van mensen die God werkelijk toegewijd willen zijn. Zij kunnen gaan door een impasse, een zware tijd van beproeving, maar deze kan in het licht van God functioneren als een voorbereiding op ontvankelijkheid wanneer het zal gaan om gerechtigheid en vrede.

Zo begrepen is het denken over de laatste dingen, of het nu gaat om de wereldgeschiedenis of om een mensenleven, niet een zaak van voorspellingen en speculatie, maar van bewustwording, van aandacht en van gerichte vernieuwing. In de naam van Jezus wordt een nieuw verband van samenleven geschapen. Maar dan gaat die 'korte tijd' een andere betekenis krijgen. Het wordt een aanduiding van urgentie, van waakzaamheid en een aanwijzing dat die verschijning van Christus altijd dichtbij is. Hij kan komen, vandaag! Hij komt morgen. Hij is gisteren verschenen.⁴ Was het Lev Tolstoj niet die schreef: 'Het koninkrijk van God is in u?'⁵

Als wij spreken van vernieuwing van de kerk, kan het niet zijn omdat het weer eens anders moet vanwege de mode of een veranderende tijdgeest of om de jeugd er een beetje bij te houden. Vernieuwing is vanouds het wezen van de kerk. Het *semper reformanda*, de actieve bereidheid zich altijd weer te laten hervormen, is wezenseigen aan een levende kerk die oprecht de gemeente van Christus wil zijn. Wij worden vernieuwd, door de Geest van God zelf, van dag tot dag. Dat is openstaan voor de wederkomst, de komst, de messiaanse aanraking van Christuswege. Maar in dat kader gaat het niet om de kerk. Het gaat om mensen. Het gaat om de Geest van God over allen.

Als we deze levenshouding betrekken op onze eigen impasse, hetzij in ons persoonlijk leven, hetzij op de crisis van de kerk in een land als Nederland, dan is er altijd een perspectief van heil, een zegenrijke toekomst. Dat wil niet zeggen dat er niets verloren gaat. Er kan lijden zijn en verdriet. Niet alles wat nieuw is, is omdat het nieuw is, een verbetering. Maar er zijn altijd nieuwe kansen. Gods koninkrijk komt. Het komt de hele tijd. Het wordt beleefd, daar waar mensen in dit licht gaan staan, opstaan met hun Heer, zich oriënteren op Gods Woord en telkens weer in een

andere context bereid zijn de vertaalslag te maken.

Natuurlijk hebben wij vragen. Heel vaak is het moeilijk te begrijpen waarom iets zo moest gaan. Laten wij elkaar, juist in de moeilijkste vragen nabij blijven en stevig vasthouden, ook als er heel verschillende antwoorden worden gegeven. Het is immers nog maar een korte tijd ... dan zien ook wij, *zelfs wij*, de Opgestane verschijnen.
Amen.

Uitzending en zegen
Wanneer jullie vanhier gaan naar huis, of waar dan ook

heen, ga met God en besef dat Gods Koninkrijk komt, niet over honderd of duizend jaar, maar hier en nu en overal waar mensen daar waarachtig voor open staan. Nog een korte tijd ... dan zul je Christus zien verschijnen, juist daar waar je hem niet eerder hebt verwacht. Stel je voor hem open en verwacht hem met je hele hart en je zult Gods zegen ervaren.

De genade van Jezus Christus,
de liefde van God,
de gemeenschap van de heilige Geest
is met jullie allemaal.

Noten

¹ Marsh, J., *The Gospel of St John*, Harmondsworth 1988, 542: 'ambiguous unambiguity'.

² Leupen, P., *De vergissing van Jezus. Het uitblijven van zijn koninkrijk en de gevolgen*, 2012. Zie ook: Meijer, F., *Jezus en de vijfde evangelist*, Amsterdam 2015, 242-249. Volgens Meijer verwacht Jezus op korte termijn ingrijpen van God in de geschiedenis, maar heeft hij ook het gebruik door mensen van geweld ter voorbereiding van dat koninkrijk niet uitgesloten.

³ Jesaja 26, 17-19.

⁴ Dietrich Bonhoeffer gebruikt het onderscheid tussen het laatste en het voorlaatste. De gedachte aan het laatste zet ons bewustzijn in het voorlaatste onder spanning waardoor wij weten waar het op aankomt. Bonhoeffer, D., *Werke*, VI, *Ethik* (1943), München 1992, 140-145. 'Wird also nicht gerade um des Letzten willen das Vorletzte immer wieder einmal geboten sein und nicht mit belastetem, sondern mit gutem Gewissen getan werden müssen?'

⁵ Tolstoj, L.N., *Het koninkrijk van God is in u*, vert. J. van Witenburg, Amsterdam 1895.

Afbeelding: Komst van de Verlosser, Mozaïek apsis San Vitale Ravenna, 6^e eeuw Hoe stel je je de terugkomst van Jezus voor? Mensen in de 6^e eeuw zagen het zo. Tegen een gouden achtergrond, staat een baardloze Christus Verlosser in een purperen koningsmantel op een blauwe bol, die het firmament symboliseert. Vier rivieren aan zijn voeten duiden aan dat het paradijs is aangebroken: Phison, Ghibon, Tigris en Eufraat. Het einde van de geschiedenis is daar. Maar het zijn ook de vier stromen van de evangelisten: Matteüs, Marcus, Lucas Johannes. De Verlosser wordt geflankeerd door twee aartsengelen, met naast hen links Vitale en rechts, bisschop Ecclesius, die aan de Heer een model van de kerk aanbiedt waarin het mozaïek zich bevindt. De Verlosser heeft in zijn rechterhand een krans of een kroon, bestemd voor de heilige San Vitale, in zij linkerhand de zevenmaal verzegelde boekrol met de namen van de kinderen van God.⁶

Figuur 1: Komst van de Verlosser, Mozaïek apsis San Vitale Ravenna, 6^e eeuw